

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Экономикалық сериясы

1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Экономическая серия

Издается с 1997 года

ISSN 2710-3552

№ 2 (2022)

Павлодар

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета**

Экономическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ93VPY00029686

выдано
Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области экономики, управления,
финансов, бухгалтерского учета и аудита

Подписной индекс – 76133

<https://doi.org/10.48081/CFIK7953>

Бас редакторы – главный редактор

Нургалиева А. А.

к.э.н., ассоц. профессор

Заместитель главного редактора
Ответственный секретарь

Гребнев Л. С., *д.э.н., профессор*
Шеримова Н. М., магистр

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Шмарловская Г. А.,	<i>д.э.н., профессор (Беларусь);</i>
Кунызов Е. К.,	<i>доктор PhD, доцент;</i>
Алмаз Тольымбек,	<i>доктор PhD, профессор (США);</i>
Мукина Г. С.,	<i>доктор PhD, доцент;</i>
Алтайбаева Ж. К.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Мусина А. Ж.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Титков А. А.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Омарова А. Р.	<i>(технический редактор).</i>

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели
Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов
При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/FJUP2916>***3. О. Иманбаева¹, С. Ж. Кельбетова²**

^{1,2}Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті,
Қазақстан Республикасы, Ақтөбе қ.

**АУЫЛДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ
САЛАСЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУ
КЕЗЕҢІНДЕ ЖЕТІЛДІРУ**

Қазақстан Республикасының экономикасын дамытудың басым бағыттарының бірі ауылдық аумақтарды дамыту болып табылады. Бүгінде Қазақстан ауыл халқы мен еңбек ресурстарының елеулі үлес салмағы бар, осындай үрдісті ұзақ уақыт бойы сақтап келе жатқан аумақ ретінде қарастырылады және олардың тіршілік әрекеті үшін қалыпты жағдай жасаудың маңызы зор.

Мыңжылдық даму мақсаттары аясында Қазақстан өмір сүру жағдайларын жақсартуға және азаматтардың әл-ауқатын арттыруға бағытталған бірқатар міндеттерді шешуге өзіне міндеттеме алды. Осы бағыттың өзектілігі мен басымдығы экономикалық перспективалы және тыныс-тіршілік үшін қолайлы аумақтарда халықты шоғырландыру есебінен ауылдық қоныстануды оңтайландыру негізінде ауылдың (ауылдың) тыныс-тіршілігін қамтамасыз етуге қалыпты жағдайлар жасау, ауылдық даму бағдарламаларын ықпалдастыру арқылы Ауылдық аумақтар әлеуетінің өсуін қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдауға бағдарланған мемлекеттік бағдарламаларды іске асырумен расталады.

Қазақстан ауылын дамыту бағдарламаларын іске асыру аталған үдерістің қаралған әрбір жобаның орындалуына қарай біртіндеп дамығанын айғақтайды. Сонымен бірге, ауылдық аумақтарды дамыту бағыттарын таңдауды өндіріс қажеттіліктері мен болжамды ресурстар, сұраныс пен инфрақұрылымдық шектеулер, инновациялық қызмет негізінде жүзеге асыру қажет. Мемлекеттің, жергілікті басқару органдарының, ғылымның, бизнестің күш-жігерін біріктіру ғана ауылдық аумақтарды орнықты әлеуметтік-экономикалық даму траекториясына шығаруға қабілетті.

Кілтті сөздер: ауыл, әлеуметтік-экономикалық даму, инновациялар, инфрақұрылым, экономика, ауылдық аумақтар, өңірлер, жергілікті басқару органдары.

Кіріспе

Өткен тәуелсіздік кезеңінде Қазақстанның экономикалық және қоғамдық өмірінің барлық салаларында түбегейлі өзгерістер болды. Шаруашылықты жүргізудің нарықтық жүйесі қалыптасу кезеңінде мемлекеттің қоғамдық-саяси ұстанымдары жанарды, еліміз әріптестік пен өзара әрекеттестіктің халықаралық ықпалдастығына бағыт алды [1].

Тұтас қоғамның, соның ішінде ауылдық жерлерді қоныстанған тұрғындардың әлеуметтік-экономикалық дамуы қоғамның алуан түрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру жүйесінің қызметіне байланысты. Халықтың өмір сүру деңгейі мен оның сапасына елдің тұрғын үймен, білім беру, денсаулық сақтау, сауда, көлік, мәдени қызмет көрсетумен қамтамасыз етілу деңгейі тікелей әсер етеді. Әлеуметтік инфрақұрылым өндірістің ұдайы дамуын қамтамасыз етуге қолайлы жағдай туғызады, соның нәтижесінде еңбек өнімділігін жоғарылатуға, өнім шығару көлемін арттыруға мүмкіндіктер туады.

Еліміздің агроөнеркәсіптік кешенінде бұрынғы кезде басым болған мемлекеттік меншіктің орнына жеке меншік нысандарына негізделген ұйымдық-құқықтық құрылымдар қалыптасты. Алайда аграрлық реформаға байланысты атқарылған шаралардың жүйесіздігінен одан күткен әлеуметтік-экономикалық тиімділікке әлі де болса қол жеткен жоқ.

Материалдық-техникалық базаның нашарлауы, агробизнестің нарықтық инфрақұрылымының қалыптасу қарқыны төмен болуының салдарынан ауыл шаруашылығы өндірісінің тиімділігін арттыруда түбегейлі өзгерістер жүзеге аспай отыр, бұл ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінің кірісінің артуына толық мүмкіндік бермейді, ауыл тұрғындарының өмір сүру деңгейі мен сапасына кері әсерін тигізеді [2].

Ауылдағы нарықтық өзгерістерді жүзеге асыру жылдарында жинақталған әлеуметтік шығындар жиынтығы реформалардың одан әрі алға басыуына кедергі болып, тұтас алғанда ел экономикасының қарқынды өсуі мен дамуын тежеуде.

Материалдар мен тәсілдер

Мақала жазу үшін келесі әдістер қолданылды:

– индукция – ойдың нақты адамнан жалпыға ауысуы, жеке фактілерді біле отырып, сіз олардың негізінде жатқан заңға келе аласыз. Оның ерекшелігі-алынған ақпарат, әдетте, ықтималды және анық емес;

– дедукция – бұл дедукцияға қарама-қайшы, жеке тұлға жалпыға ортақ. бұл нәтижелер тізбегі бұрынғыға қарағанда мағынасы бар, олардың байланысы сөзсіз нәтижеге әкеледі;

– объектінің оның құрамдас бөліктеріне психикалық ыдырауына негізделген талдау;

– синтез алдыңғы зерттеу әдісі барысында алынған нәтижелерді біртұтас тұтасқа біріктіреді.

Нәтижелер және талқылау

Аграрлық саланың ғылыми ұйымдары «Агроөнеркәсіп кешені саласындағы қолданбалы ғылыми зерттеулер» атты төрт құрамдастан тұратын ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүзеге асырады. Олардың біреуі бойынша ауыл шаруашылығы мен инновация енгізу саласындағы ғылыми зерттеулерді қаржыландырудың инновациялық механизмі енгізіледі, сондай-ақ ауыл шаруашылығы білімін таратып, жіберетін үйлесімді жүйесі құрылады. Қолданбалы зерттеулерді дамытуға және білімді таратып, жіберу жүйесіне жалпы сомасы 10,95 млрд теңгені құрайтын 700 грант бөлінеді.

Осы Жобаны ауыл шаруашылығы кәсіпорындары, фермерлік шаруашылықтар, үй шаруашылықтары, село кәсіпкерлері мен өндешуі компаниялар, ғылыми мекемелер мен жалпы барлық тұтынушылар тиімді пайдаланатын болады [3].

Өз кезегінде ғылыми әзірлемелерді пайдаланып, жаңа технологияларды енгізу үшін, біріншіден, шаруа олар жөнінде білуі, екіншіден, оларды пайдалану білуі, яғни өзінің ақпаратпен таныс болуы мен білімін арттыруға тиіс.

Селолық аумақтарды дамытудың мемлекеттік саясатында екі көзқарас үйлеседі. Біріншіден, Бағдарламаның село экономикасының дамуының келешегімен байланысы. Екіншіден, барлық 76 660 бірлік село мекенінің 71 193 869 адамын бағдарламалық іс-шаралармен қамту.

Агроөнеркәсіп кешені мен селолық аумақтарды нормативтік-әдістемелік қамтамасыз ету үшін уәкілетті мемлекеттік орган стандарттар, нормативтер мен нұсқаулықтар, әдістемелік пен ұсынымдар шығарады.

Селода ақпараттық-консультациялық қызметтер нарығын 2004 жылы құрылған «Қазагромаркетинг» АҚ дамытады. Аталған акционерлік қоғамның алдына аграрлық нарыққа қатысушыларды талдамалы және марктеингтік ақпаратпен жедел қамтамасыз ету міндеті қойылды. Осы міндетті шешу үшін АҚ облыстарда өкілдіктер мен аудандарда селолық ақпараттық-консультациялық орталықтар желісін құруға кірісті. Бүгінгі таңда 14 облыстық өкілдік пен 161 ақпараттық-консультациялық орталық ашылып жұмыс істейді. Қазақстанның орасан зор көлемінде біршама аз халықтың орналасқан селолық инфрақұрылымында жол желісі ерекше рөл атқарады.

Жолдар желісінің дамымау салдарынан селолық өнім өндірушінің көлік шығыны көбейеді, өнімді ұзақ уақыт бойы тасымалдау салдарынан оның сапасы нашарлайды. Сонымен бірге бірқатар шаруашылықтар қыста қардың қалың басуы, көктемгі лайсаң сияқты ауа-райы жағдайына байланысты жылдың айтарлықтай өнім өткізу мен сату нарықтарына, медициналық және мәдениет мекемелеріне жете алмайды. Мемлекеттік қаражат тапшылығы сезілетін Ресейде мемлекет пен қаржыны бөліп төлейтін шаруалар үлестік қатысып қаржыландыратын арнайы мамандандырылған жол ұйымдарын құрып мәселенің шешімін тапты [4].

Көрсетілетін әлеуметтік қызметтердің көлемі мен сапасы да, сонымен бірге олардың құны мен халықтың кірісіне байланысты сол қызметтердің қол жеткізілімдігі денсаулық сақтаудың, білім берудің және әлеуметтік саланың басқа да салаларының даму дәрежесі мен осы орайда қолданылатын қаржы механизмінің даму дәрежесіне байланысты болады. Сол немесе басқа елдегі әлеуметтік ортаның дамуы, ең алдымен, мемлекеттің білім мен денсаулық сақтауға жұмсайтын шығын көлемінен анықталады. Қазақстанда осы шығын ЖІӨ-дің 5–6 %-ды құраса, көптеген дамыған елдерде осы көрсеткіш 10 %-дан асады екен.

Осыған орай агроөнеркәсіп кешенін даму қарқынын жақсарту мақсатында АӨК-де электрондық сауда жүйесін енгізу керек.

Электрондық сауда-саттық жүйесі деп ЭСЖ-ге қатысушыларға тауарлармен және қызметтермен сауда-саттық операцияларын нақты уақыт режимінде (on-line), сондай-ақ үйлесімді режимде (on-line + off-line) жүргізуге мүмкіндік беретін, сонымен бірге сауда-саттық қызметінің, кез-келген уақыт кезеңінде жүргізілген сауда операциялары, сатып алу мен сату ұсыныстарының қарқынын талдауға, жүйеге барлық қатысушылардың нақты уақыттағы сауда операцияларының нәтижелерін қарауға, сондай-ақ ЭСЖ-дің белгіленген ақпараттық ресурстары мен ҚР АШМ-ның ЭСЖ-мен байланысты басқа ақпараттық жүйелеріне қол жеткізуге мүмкіндік беретін автоматтандырылған ақпараттық жүйе болып табылады. Жүйе республикалық және жергілікті маңыздағы атқарушы билік органдарына тауар, қызмет және жұмыс сатып алуға арналған сауда-саттық өткізу шарттары жөнінде ақпаратты интерактивтік режимде жариялауға мүмкіндік береді. Экономикалық қызметтің субъектілері сауда-саттық өткізу шарттары жөнінде жарияланған ақпаратты ұдайы жедел қол жеткізу режимінде қарауға, сондай-ақ нақты сауда-саттыққа қатысуға өз өтініштерін беруге және ұсынылатын тауар, жұмыс пен қызмет жөніндегі қажетті ақпаратты қарауға мүмкіндік алады [5].

Электрондық сауда жүйесі:

- ішкі және сыртқы нарықтарда ауыл шаруашылығы тауарлары мен қызметтерін жылжытқанда жеткізушілердің, тапсырысшылар мен мемлекеттік органдардың өзара қарым-қатынастарының тиімділігін арттыру;
- жүйені барлық пайдаланушылар үшін сауда жасау үшін қолайлы жағдай жасап, тең мүмкіндіктер беру;
- сатылатын ауыл шаруашылығы өнімінің мөлшерін арттырып, олардың түрлерін көбейту;
- сауда-саттықтың дайындық кезеңін жүргізудің рәсімдерін оңайлату, жұмсалатын шығынды қысқарту;
- жүйеге қатысушылардың жұмысының тиімділігін операцияларды ресмилендіру мен автоматтандырудың арқасында арттыру;
- жеткізушілер үшін ашық бәсекелестік ортасын құру (осы мүмкіндік оларға бәсекелестер қарайтын ұсыныстардың құпиялығын қамтамасыз ете отырып, басқа жеткізушілер ұсынатын бағаларды білуге мүмкіндік береді);
- тауарлық-қаржы айналымына қызмет көрсетудің құнын төмендету, Ауыл мен селоның инфрақұрылымын инновациялық жағдайда дамытудың құрамдас бөлігі ауылдық аудандардың біртіндеп жергілікті басқару жүйесіне көшуі. Осыған орай, ауылдық аумақтардың аграрлық саласын инновациялық жолмен дамытудың тұрақты көздерінің бірі облыстық бюджеттік қаржыландыру. Оның негізгі бағыттары: ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерін қайтарымсыз қаржылық қолдау, шаруа (фермер) қожалықтарының әлеуметтік-тұрмыстық жағдайын жақсартуға жәрдем жасау, мал шаруашылығын дамытуына баса назар аударту, сонымен қатар маркетингтік қызметтің ақпараттық жүйесін дамыту [6].

Жергілікті басқаруды өндіріске енгізудің негізгі шарты бұл электрондық әдіске көшу. Электрондық жүйені сауда қызметінде пайдаланудың негізгі бағыттары мына төмендегідей (Кесте 1).

Сонымен, келешек жылдарда нарықтық қатынастардың онан әрі нығаюы жағдайында ауылдық аудандарда өңірлік және өңір аралық маңыздағы әлеуметтік инфрақұрылым ойдығадай қалыптастыралытын болады, осының арқасында елді қоныстарға әлеуметтік және инженерлік сала дамиды, демек халықтың тұрмыс деңгейі көтеріліп, ауыл мен селода қалыпты өмір сүру қалыптасады [7, 8].

Пайдаланушылар электрондық сауда-саттық жүйесіне Интернеттің ақпараттық-телекоммуникациялық желісі арқылы қосыла алады. Интернетті кез-келген пайдаланушы Жүйенің веб-сайтын ашып, өзін қызықтыратын бүкіл құжаттаманы қарауға, танысу мен оқыту режимінде сынақ саудаға қатысып, Жүйенің on-line форумында туындаған мәселелерді талқылауға, интерактивтік тіркеу нысанын толтырып, Жүйеде тіркелуге,

сауда-саттық қатысу үшін қажет бағдарламалық қамтамасыздандыруды көшіріп алуына болады [5].

Кесте 1 – Электрондық сауда жүйесін енгізу кезеңдері

Кезеңнің атауы	Қажетті іс-шаралар, кезеңнің жалпы сипаттамасы
Техникалық жобалар (ТЖ) жасау	жұмыстың көлемін, орындалу мерзімін нақтылау ТЖ материалдары жұмыстарды жоспарлау мен құжаттандыруда пайдаланылады.
Жұмыстарды жоспарлау	жұмыстардың тізбесі: үйлестіру, тестілеу, қабылдау және т.б. жұмыстардың орындалу мерзімін анықтау.
Негізгі анықтамалық тарды толтыру	кезеңдердің ерекшеліктері: - ақпаратты орталықтан енгізуді қажет етеді; - жүйенің жұмыс істеуі үшін қажет болып табылады Іске асыру тәсілдері: - деректерді айырбастау мүмкіндігі; - пайдаланушылардың (операторлардың) деректерді қолмен енгізуі
Үйлестіру, тестілеу, қабылдау	- алдын-ала даярлықтан өтуге байланысты регламенттер, ТТ, ТЖ, ЖЖ); - Жүйені қажетті пысықтаудан анықтау
Қызметкерлерді даярлау	- әкімшілерді оқыту («Қазагромеркетинг» АҚ мен ҚР ауыл шаруашылығы мамандары тобын Жүйеге әкімшілік өтуге оқыту) және Жүйені пайдаланушыларды («ҚазАгромеркетинг» АҚ өңірлік жүйесі, ҚР АШМ-нің аумақтық басқармалары, АӨК-тің басқа қатысушылары) оқыту; - қамтамасыздандырудың тиісінше жұмыс істеу қабілетін тексеру.
Тәжірибелік пайдалану	ескертпелердің (ұсыныстардың) соңғы тізімін қалыптастыру, үйлестіру, тестілеу мен қабылдау жөніндегі соңғы жұмыстарды жоспарлау мен оларды орындау.
Құжаттандыру	- жүйенің әкімшілері мен оны пайдаланушыларға арналған нұсқаулықтарды рәсімдеу; - жүйе ауқымында бөлімшелердің өзара ықпалдасу регламенттерін әзірлеу; - техникалық құжаттаманы пысықтау; - басқа құжаттарды қалыптастыру.
Жүйені өнеркәсіптік пайдалануға беру	- аграрлық сектор кәсіпорындарының арасында PR-шара жүргізу; - интернет желісінде «Жүйені баршаға көрсету»; - АӨК ірі компаниялары Жүйенің бета-тестер ретінде тарту; - жүйені көбейту (бағдарламалық қамтамасыздандырудың дистрибутивтерін пайдаланушылардың арасында тарату).
Жүйенің жұмыс істеуін талдау (жобадан кейін зерттеу)	- жүйенің жұмысын тексеру; - сынақ үдерісінде анықталған ескертпелерді жою және жүйені жобалық және пайдалану құжаттамасына сынау хаттамасына сәйкес тиісті өзгерістер енгізу.

Жобаны аяқтау	жүйені 1 жыл бойы кепілдік қызмет көрсету кезінде өзгеріс, бағдарламалық кодтың қателері пайда болған жағдайда оларды түзету. Жүйені «Қазагромеркетинг»АҚ өңірлік жүйесі арқылы енгізу (республика-облыс-аудан). Лицензия алу қажет емес.
---------------	---

Сонымен бірге Жүйеге қатысушыларға нормативтік мәселелер бойынша ақпаратпен қамтамасыз ету, Жүйенің функционалдық бөлігі толтырылған жаңалықтарды ұсыну, қарастырылған, жүйедегі ақпараттың маңыздылығы қамтамасыз етіліп, барлық жаңалықтар мен оқиғалар Жүйенің веб-сайтында орналастырылған. Электрондық сауда жүйесінде сауда менеджерлері, өндірістік компаниялар, фермерлік және шаруа қожалықтары, өзге өндірушілермен делдалдар, сондай-ақ ауыл шаруашылығы өнімі мен өзге қосалқы қызметтерді сатып алушылар, яғни аграрлық сектордың ЭСЖ-не барлық қатысушылар ақпаратты күнделікті жаңартып, осы деректердің шынайылығын қамтамасыз етіп отырады. Сөйтіп, ЭСЖ енгізілген жағдайда экономиканың аграрлық секторында сауда операцияларын ұйымдастырудың электрондық нарығы құрылатын болады [10].

Ұйым ауқымында және электрондық сауда-саттық ұйымдастыруда жинақталатын ақпарат жедел мониторингті жүзеге асырып, ішкі және сыртқы аграрлық нарықтардың жәй-күйі мен ондағы өзгерістерді талдау, сондай-ақ ауыл шаруашылығы өнімінің, қосалқы тауарлар мен қызметтердің уақытылы жеткізілуі мен олардың сапасын қажетті бақылауды қамтамасыз ету үшін пайдаланылатын болады.

Қорытынды

Қазіргі уақытта аграрлық секторда ауыл шаруашылығы тауарларын өндірушілердің төлемге қабілеттілігінің төмен болуына және осы салада білікті мамандардың аз болуына байланысты консалтингтік қызметтер көрсету осы қызметтер нарығы ешкімді қызықтыра алмаған соң дамымаған. Сөйтсе де ауыл шаруашылығы өнімі мен оның өңделген өнімдерін дайындау, сатып алу мен өткізудің жолға қойылған жүйесінің болмауының салдарынан маркетингтік және басқа да консалтингтік қызметтерге сұраныс көп. Сонымен бірге селода экономикалық өсу мен кедейшілікпен күрестің маңызды факторы болып табылатын шағын бизнесті дамыту үшін халық үшін бизнесті ұйымдастыру мен оны жүргізу идеясын қалыптастыру мен іске асыру, сондай-ақ бизнесті жоспарлау мәселесі бойынша оқыту қызметтерінің аясын кеңейту қажет.

Қазақстан Республикасы әлеуметтік инфрақұрылымдық саласын инновациялық даму кезеңінде жетілдірудің келесідей алғышарттарын атап көрсетуге болады: әлемдік ғылыми-техникалық бірлестік жағдайында еліміз экономикасына интеграцияның ауадай қажеттілігі; қызмет көрсету саласын жедел дамыту мақсатында жаңа ақпараттық технологияларды ендіру мүмкіндігі;

әлеуметтік инфрақұрылым саласын ырықтандыру. Қазақстанның Кеден Одағына қазірдің өзінде, ал кейіннен Дүниежүзілік Сауда Ұйымына (ДСҰ) кіруінің алғы шарттарының бірі екенін қарастырылуы; республиканың ауыл шаруашылығы саласын, оның әрі дамуында шетелдік инвесторлардың көп қаржы құюға ниеттілігін тиімді пайдалану.

ПАЙДАЛАНҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1 Закон РК «О государственном регулировании развития АПК и сельских территорий» [Электронды ресурс]. – http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z050000066_

2 Спецпроект «Ауыл - Ел бесілі». [Электронды ресурс]. – https://moa.gov.kz/documents/1551267147656_kz.pptx

3 **Нұрғалиева, А. А.** Ауылдық аудандарда әлеуметтік инфрақұрылымды дамытудың экономикалық механизмі : диссертация. – Алматы, 2019.

4 **Дошанова, А. И.** Қазақстан аграрлық секторындағы мемлекеттік реттеу // Аграрлық нарық проблемалары. – 2019. – № 1. – 180 с.

5 **Нұрғалиева, А. А., Мусина, А. Ж., Нұрғалиев, Е. А.** Ауыл шаруашылығындағы өндірістік кәсіпкерліктің ерекшеліктері // Аграрлық нарық проблемалары. – 2019. – № 2. – 230 с.

6 **Зубарева, Ю. В., Пилипенко, Л. М.** Проблемы ведения агробизнеса и направления их решения // Фундаментальные исследования. – 2016. – № 12(4). – С. 858–862.

7 **Молдашев, А. Б.** АПК Казахстана : проблемы развития и поиск их решения // Проблемы агрорынка. – 2016. – № 3 (июль-сентябрь). – С. 7–13.

8 **Ермолаева, С. Г.** Рынок труда: учеб. пособие. – Екатеринбург : Уральский университет, 2015. – 108 с. [Электронный ресурс]. – URL : <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/30847/1/978-5-7996-1393-8.pdf>.

9 **Коваленко, Н. Я.** Экономика сельского хозяйства : Учебник. – М. : Юрайт, 2018. – 406 с.

10 **Абакарова, Р. Ш.** Регулирование сельского хозяйства. Положительные стороны зарубежного опыта // Вестник ИрГТУ. – 2015. – № 1(96). – С. 129–132.

REFERENCES

1 Zakon RK «O gosudarstvennom regulirovanii razvitiya APK i sel'skih territorij» [Law of the Republic of Kazakhstan «On state regulation of the development of the agro-industrial complex and rural areas»] [Electronic resource]. – http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z050000066_

2 Спецпроект «Auyl - El besY» [Special project «Auyl - El demons»] [Electronic resource]. – https://moa.gov.kz/documents/1551267147656_kz.pptx

3 **Nurgalieva, A. A.** «Auıldik audandarda aleumettik infrakurılımdı damitudin ekonomikalik mehanizmi»: Monografiya [Economic mechanism for the development of social infrastructure in rural areas : Monograph]. – Pavlodar : «Kereku» baspasi, 2011. – 176 p.

4 **Doshhanova, A. I.** Kazakstan agrarlyk sektoryndagy memlekettik retteu : [State regulation in the agrarian sector of Kazakhstan] [Text] // Agrarlyk naryk problemalary [Problems of the agrarian market]. – 2019. – № 1. – 180 p.

5 **Nurgalieva, A. A., Musina, A. Zh., Nurgaliev, E. A.** Auyl sharuashylygyndagy ondiristik kasipkerlikтин ereksheликтери : Agrarlyk naryk problemalary [Features of industrial entrepreneurship in agriculture : Problems of the agricultural market] [Text]. – 2019. – № 2. – 230 p.

6 **Zubareva, Ju. V., Pilipenko, L. M.** Problemy vedenija agrobiznesa i napravlenija ih reshenija [Problems of agribusiness management and their management] [Text] // Fundamental'nye issledovanija. – 2016. – № 12(4). – P. 858–862.

7 **Moldashev, A. B.** APK Kazahstana : problemy razvıtija i poisk ih reshenija // Problemy agrorynka [APK Kazakhstan : development problems and search for their solution // Problemy agrorynka] [Text]. – 2016. – №3 (ijul'-sentjabr'). – P. 7–13.

8 **Ermolaeva, S. G.** Rynok truda : Ucheb. posobie [Labor market : Textbook] [Text] [Electronic resource]. – URL : <http://http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/30847/1/978-5-7996-1393-8.pdf>. – Ekaterinburg : Ural'skij universitet, 2015. – 108 p.

9 **Kovalenko, N. Ja.** Jekonomika sel'skogo hozjajstva : Uchebnik [Agricultural Economics: Textbook] [Text]. – Moscow : Jurajt, 2018. – 406 p.

10 **Abakarova, R. Sh.** Regulirovanie sel'skogo hozjajstva. Polozhitel'nye storony zarubezhnogo opyta [Regulirovanie sel'skogo hozjajstva. Polozhitel'nye storony zarubezhnogo opyta] // Vestnik IrGTU [Text]. – 2015. – № 1(96). – P. 129–132.

Материал 21.06.22 баспаға түсті.

*Z.O. Imanbaeva¹, S. Zh. Kelbetova²

^{1,2}К. Zhubanov Aktobe Regional University,
Republic of Kazakhstan, Aktobe.

Material received on 21.06.22.

IMPROVEMENT OF THE SOCIAL INFRASTRUCTURE SECTOR OF THE VILLAGE AT THE STAGE OF INNOVATIVE DEVELOPMENT

One of the priorities of the economy of the Republic of Kazakhstan is the development of rural areas. Today, Kazakhstan is considered to be a territory with a significant share of the rural population and labor resources, which has maintained this trend for a long time, and it is important to create normal conditions for their livelihoods.

As part of the Millennium Development Goals, Kazakhstan is committed to addressing a number of challenges aimed at improving living conditions and improving the well-being of its citizens. The relevance and priority of this direction is to create measures to ensure the survival of the village on the basis of optimizing rural population through the consolidation of the population in economically viable and livable areas, to take measures to increase the potential of rural areas through the integration of rural development programs. confirmed by the implementation of programs.

The implementation of rural development programs in Kazakhstan shows that this process has gradually developed with the implementation of each project under consideration. At the same time, the choice of directions for the development of rural areas should be made on the basis of production needs and projected resources, demand and infrastructure constraints, innovation activities. Only the joint efforts of the state, local governments, science and business can lead rural areas to a sustainable trajectory of socio-economic development.

Keywords: rural, socio-economic development, innovation, Infrastructure, economy, rural areas, regions, local governments.

*З. О. Иманбаева¹, С. Ж. Кельбетова²

^{1,2}Актюбинский региональный университет имени К. Жубанова, Республика Казахстан, г. Актюбе.

Материал поступил в редакцию 21.06.22.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ИНФРАСТРУКТУРНОЙ СФЕРЫ СЕЛА НА ЭТАПЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ

Одним из приоритетных направлений экономики Республики Казахстан является развитие сельской местности. Сегодня Казахстан считается территорией со значительной долей сельского населения и трудовых ресурсов, которая длительное время сохраняет эту тенденцию, и важно создать нормальные условия для их жизнедеятельности.

В рамках Целей развития тысячелетия Казахстан привержен решению ряда задач, направленных на улучшение условий жизни и повышение благосостояния своих граждан. Актуальность и приоритетность данного направления заключается в создании мероприятий по обеспечению выживания села на основе оптимизации сельского населения за счет закрепления населения на экономически выгодных и пригодных для проживания территориях, принятии мер по повышению потенциала сельского районов за счет интеграции программ развития сельских районов, подтвержденных реализацией программ.

Реализация программ развития села в Казахстане показывает, что этот процесс развивался постепенно с реализацией каждого рассматриваемого проекта. При этом выбор направлений развития сельских территорий должен производиться исходя из потребностей производства и прогнозируемых ресурсов, спроса и инфраструктурных ограничений, инновационной деятельности. Только совместные усилия государства, органов местного самоуправления, науки и бизнеса могут вывести сельские территории на устойчивую траекторию социально-экономического развития.

Ключевые слова: село, социально-экономическое развитие, инновации, инфраструктура, экономика, сельские территории, регионы, органы местного самоуправления.

Теруге 21.06.2022 ж. жіберілді. Басуға 30.06.2022 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

1,14 Мб RAM

Шартты баспа табағы 7,25

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3942

Сдано в набор 21.06.2022 г. Подписано в печать 30.06.2022 г.

Электронное издание

1,14 Мб RAM

Усл.п.л. 7,25. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3942

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz